

УДК 595.792

ДО ПИТАННЯ ПРО ICHNEUMONIDAE (HYMENOPTERA) УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ ТА ПРИЛЕГЛИХ ТЕРИТОРІЙ

О. О. Варга, А. Г. Сіренко

Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника,
Івано-Франківськ, Україна, bratlibo@yahoo.co.uk

ON QUESTION ABOUT ICHNEUMONIDAE (HYMENOPTERA) OF THE UKRAINIAN CARPATHIANS AND ADJOINING TERRITORIES

О. О. Varga, A. G. Sirenko

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine, bratlibo@yahoo.co.uk

Іхневмоніди (Hymenoptera, Ichneumonidae) – родина паразитичних перетинчастокрилих. Личинки всіх видів іхневмонід паразити різних видів комах і павукоподібних, імаго живляться нектаром, пилом і гемолимфою господаря. Роль іхневмонід у різних наземних екосистемах надзвичайно важлива (як видів, що контролюють чисельність різноманітних шкідливих фітофагів). Це одна з найчисельніших і найменш вивчених родин комах (Каспарян, 1981). За різними оцінками кількість видів іхневмонід у фауні Палеарктики перевищує 8 тисяч видів, у фауні Східної Європи – 4–5 тисяч видів. Фауна іхневмонід Українських Карпат вивчена недостатньо. Дані про видовий склад фауни іхневмонід Українських Карпат розрізнені (Zinnert, 1969; Townes, 1965; Oehlke, 1967; Мейер, 1936; Каспарян, 1981 та ін.), неповні, потребують уточнення та подальшого дослідження.

Дослідження фауни іхневмонід Українських Карпат проводилося нами на основі колекцій зібраних у 2000–2008 роках в наступних стаціонарах:

– монтанні стаціонари: 1) Карпатський біосферний заповідник (КБЗ), Угольсько-Широколужанський масив, Закарпатська обл.; 2) с. Ділове (Закарпатська обл.); 3) заповідник „Горгани”, урочище „Ельми”; 4) околиці с. Гута, долина р. Бистриця Солотвинська, поблизу гори Ігровець; 5) долина р. Женець, околиці с. Татарів; 6) долина р. Жонка, околиці смт Яремче;

– рівнинні стаціонари (прилеглі до Українських Карпат території): 7) с. Бондарів Івано-Франківської обл., Передкарпаття; 8) м. Тлумач Івано-Франківської обл.; 9) заказник „Козакова долина” (околиці м. Івано-Франківськ); 10) м. Івано-Франківськ, ботанічний сад Прикарпатського університету; 11) околиці с. Волосів (Надвірнянський р-н, Івано-Франківська обл.), лісові луки; 12) с. Верхня Липиця (Івано-Франківська обл.); 13) с. Вишнів (Рогатинський р-н, Івано-Франківська обл.), 14) смт Богородчани, Івано-Франківська обл.

Відлов здійснювали в лучних та лісових екосистемах на світлову ультрафіолетову пастку з використанням генератора струму фірми «Endress» і методами „косіння”. Аналізувалися виключно збори авторів, що зберігаються у зоологічному музеї Прикарпатського національного університету. У результаті досліджень виявлені наступні види іхневмонід.

Subfamilia Pimplinae: *Acropimpla pictipes* (Gravenhorst, 1829), *Apechthis compunctor compunctor* (Linnaeus, 1758), *A. quadridentata* (Thomson, 1877), *A. rufata* (Gmelin, 1790), *Exeristes roborator* (Fabricius, 1804), *Gregopimpla inquisitor* (Scopoli, 1763), *Itopectis alternans* Gravenhorst, 1829, *I. maculator* (Fabricius, 1804), *I. viduata* (Gravenhorst, 1829), *Perithous mediator* (Fabricius, 1804), *Pimpla commixta* Kiss, 1929, *P. turionellae* (Linnaeus, 1758), *Polysphincta tuberosa* Gravenhorst, 1829, *Rhyssa persuasoria* (Linnaeus, 1758), *Scambus foliae* (Cushman, 1938), *S. nigricans* (Thomson, 1877), *Tromatobia oculatoria* (Fabricius, 1804), *Townesia tenuiventris* (Holmgren, 1860);

Subfamilia Ophioninae: *Enicospilus ramidulus* (Linnaeus, 1758), *Ophion longigena* Thomson, 1877, *O. minutus* Kriechbaumer, 1879, *O. mocsaryi* Brauns, 1889, *O. obscuratus* (Fabricius, 1804), *O. ocellaris* Ulbricht, 1926, *O. parvulus* Kriechbaumer, 1879, *O. pteridis* Kriechbaumer, 1879, *O. ventricosus* Gravenhorst, 1829;

Subfamilia Acenitinae: *Coleocentrus incertus* (Ashmead, 1906), *Phaenolobus fulvicornis* (Gravenhorst, 1829);

Subfamilia Ctenopelmatinae: *Lamachus eques* (Hartig, 1838), *Opheltes glaucopterus* (Linnaeus, 1758), *Xenoschesis fulvipes* (Gravenhorst, 1829);

Subfamilia Banchinae: *Banchus volutatorius* (Linnaeus, 1758), *Exetastes fornicator* (Fabricius, 1781); *Glypta extincta* Ratzeburg, 1852, *G. incisa* Gravenhorst, 1829, *G. lugubrina* Holmgren, 1860, *G. nigriventris* (Thomson, 1873), *Lissonota catenator* (Panzer, 1804);

Subfamilia Anomaloninae: *Atrometus insigilis* (Förster, 1855), *Erigorgus propugnator* (Förster, 1855);

Subfamilia Ichneumoninae: *Alomya ripulator* Bauer, 1966, *Amblyteles armatorius* (Förster, 1855), *Dyphus mercatorius* (Fabricius, 1804), *Ichneumon sarcitorius* (Linnaeus, 1758), *I. stramentarius* (Gravenhorst, 1829), *I. tenuicornutus* Heinrich, 1962, *Protichneumon fusorius* (Linnaeus, 1758);

Subfamilia Tryphoninae: *Netelia cristata* (Thomson, 1873), *N. virgata* (Geoffroy, 1785), *N. prevalvator* Delrio, 1962;

Subfamilia Gelinae: *Aptesis ochrostomus* (Thomson, 1873), *Eudelus gumperdensis* (Schmiedeknecht, 1900), *Javra thuringiaca* (Schmiedeknecht, 1900), *Polytribax arrogans* (Gravenhorst, 1829);

Subfamilia Collyrinae: *Collyria trichophthalma* (Thomson, 1877).

Усього в результаті досліджень виявлено 56 видів іхневмонід з 10 підродин. Серед них 16 видів паразитів Noctuidae, 10 – паразитів Tortricidae, 2 – Curculionidae, 7 – Geometridae, 5 – Lasiocampidae, 6 – Lymantriidae, 3 – паразитують на Pieridae, 3 – на Nymphalidae, 2 – на Arctiidae, 1 – на Momphidae, 2 – на Oecophoridae, 5 – на Gelechiidae, 3 – на Psychidae, 2 – на Zygaenidae, 2 – на Sesiidae, 1 – на Yponomeutidae, 1 – на Charentidae, 1 – на Thaumetopoeidae, 2 – на Megachilidae, 2 – на Sphecidae, 1 – на Eumenidae, 1 – на Cynipidae, 1 – на Chrysididae, 1 – на Siricidae, 1 – на Puraustidae, 2 – на Phycitidae, 1 – на Ichneumonidae, 2 – на Tenthredinidae, 1 – на Pterophoridae, 1 – на Cephidae, 1 – на Chloropidae, 1 – на Buprestidae, 1 – на Cerambycidae, 1 – на Xiphodriidae, 2 – на Notodontidae, 2 – на павуках Araneidae, 1 – на Thomisidae, 1 – на Clubionidae. Переважна більшість виявлених видів – поліфаги, що мають широке коло господарів, лише окремі виявлені види монофаги, наприклад, *Exetastes fornicator* (Fabricius, 1781) паразитує виключно на одному виді метеликів-совок – *Mamestra brassicae* (Linnaeus, 1758) (Кислицкий, 1981).

Із виявлених видів особливий інтерес представляють види роду *Ophion* Fabricius, 1798 фауністика яких в межах Палеарктики вивчена вкрай фрагментарно.